

ÜLKEMİZDE ADLİ OTOPSİNİN TARİHÇESİ

History of Forensic Autopsy in Türkiye

Nursel Gamsız Bilgin¹, Oya Ögenler², Tamer Akça³¹Assoc. Prof., Mersin University Medical Faculty, Dept. of Forensic Sciences²Assist. Prof., Mersin University Medical Faculty, Dept. of Medical History and Ethics³Assoc. Prof., Mersin University Medical Faculty, Dept. of Medical History and Ethics

ÖZET

ABSTRACT

Otopsi "oto" ve "opsis" kelimelerinin birleşmesi ile meydana gelmiş olup "kendi gözleri ile görme" anlamına gelmektedir. Adli otopsi, ölüm nedenini ve şeklini tespit etmek, spekülasyonları ortadan kaldırmak, adaletin gerçekleşmesini sağlamak için yapılan postmortem inceleme işlemidir.

Osmanlı'da ilk otopsi "Mekteb-i Tibbiye-i Adliye-i Şâhâne"nin kuruluşuna da katkıda bulunan Dr. Charles Ambroise Bernard tarafından 1843 yılında başına sırik düşmesi sonucu ölen bir kişiye yapıldığı bilinmektedir. Ülkemizde ilk otopsi tekniği kitabı Hamdi Suat Aknar tarafından 1930 yılında yazılmış, kitaba o zamanın Osmanlıca terimi olan "Fethimeyt" başlığı verilmiştir.

Sonuç olarak Mondino'nun "Hiç kimse sadece dersleri dinleyerek ya da okuyarak bu bilim dalını öğrenebileceğini sanmasın. Asıl gerekli olan gözle görmek ve elle dokunmaktır" sözünün unutulmaması gerekir.

Anahtar Kelimeler: Adli otopsi; Dr. Bernard; Otopsi tarihi

Autopsy derives from the combination of "autos" and "opsis" and means "to see for oneself". Forensic autopsy is the postmortem observation process carried out in order to detect the reason and way of death, remove speculations, provide justice.

It is known that the first autopsy was performed in 1843, by Dr. Charles Ambroise Bernard, who contributed to the foundation of "Mekteb-i Tibbiye-i Adliye-i Şahane" on a person who died from a pole fell on his head. The first book of autopsy technique was written by Hamdi Suat Aknar in 1930, it was given the title of "Fethimeyt" which was the Ottoman term of autopsy then.

As a result the speech of Mondino "no one should think of learning this science merely by listening to lectures or by reading. What is more important is to see with eye and touch with hands" should be remembered.

Keywords: Forensic autopsy; Dr. Bernard; History of autopsy

ADLİ OTOPSİNİN TARİHÇESİ

Otopsi Yunanca "oto" ve "opsis" kelimelerinin birleşmesi ile meydana gelmiş olan "otopsi" (autopsia) kendi gözü ile görmek anlamına gelir. Ayrıca "kesip biçme" anlamında "sektion", "örtüsünü açıp inceleme" anlamında "obduktion", "ölüyü görme, ölüyü kesme" anlamında "nekropsi" ve "nekrotomi" terimlerinin de kullanıldığı bilinmektedir. Türkiye'de ise "feth-i meyit, fethinağs, feth-i ceset ve teşrih" gibi Osmanlıca terimler kullanılmıştır¹⁻⁴.

Otopsi; patolojik olayların ortaya çıkarılması, bunların klinik olaylar ve anamnez ile ilişkisinin saptanması ve saptanan değişikliklerin belirlenmesi için cesette yapılan bilimsel incelemedir. Adli otopsi ise; kaza, cinayet, intihar veya beklenmedik şüpheli ölümlerde tıbbi kimlik, ölüm zamanı, ölüm nedeni ve ölüm şeklini belirlemek, delilleri elde etmek, mağdurun hakkını korumak, olası iddia ve spekülasyonlara yanıt verebilmek, adaletin sağlanmasına katkıda bulunmak için yapılan özel bir otopsi türüdür⁵⁻¹².

Ölümün incelenmesi eski Mısır uygarlığına kadar dayanmaktaysa da, dünyada ilk otopsi Papanın izniyle 1286'da veba salgını sonucu ölen bir kişiye İtalya'nın Parma şehrinde yapılmıştır. İlk medikolegal otopsi ise 1302'de İtalya'nın Bologna şehrinde Dr. Barteloma da Varignana tarafından yapılmış olup ona üçü cerrah dört hekim arkadaşı yardım etmiştir. Anadolu'da ise Galen döneminde otopsi yapıldığına dair bilgiler bulunmakla birlikte Osmanlı İmparatorluğu döneminden önceki dönemlerdeki uygulamalar hakkında kesin bir bilgi yoktur. Ülkemizde ilk adli nitelikli otopsi ile ilgili kayıtlar Osmanlı dönemine ait olup günümüzden 160 yıl kadar gerilere dayanmaktadır^{1, 3, 6, 7, 13-15}.

Osmanlı İmparatorluğu döneminde suçlulara ceza dini esaslara göre verilmekteydi. İmparatorluğun ilk dönemlerine ait uygulamalar hakkında kesin bilginin olmamasına karşın, 1453 yılından itibaren

ölüm olaylarında, öldürülenlerin gömülmesinde ve adli vakalarda şer memuru görevlisinin sözü ve kanaati geçerli olmuştur. 1649 yılında Bursa'da bir davaya ait karar zamanı kadı, hekimlerden görüş istemiştir. Bu döneme ait bir belgede saray cerrahlarından Ebubekir Halife'nin İlm-i Teşrih adıyla otopsi dersleri verdiği geçmektedir^{1-3, 9, 14, 15}.

Sultan II. Beyazid döneminde bazı şüpheli ölümlerde otopsi ve mezar açma işlemleri için resmi makamlardan izin istendiği, ancak devrin şeyhülislamlarının bu konuda katı bir tutum içinde oldukları bilinmektedir. Bu isteğe karşı çıkan şeyhülislamlar böyle bir girişimde bulunanın "kâfir" olacağını bildirmişlerdir^{1-3, 13-16}. Sultan II. Bayezid devrinde mezar açma için yapılan bir isteğe 1494'de Şeyhülislam Mevlana Alaaddin Aliyül Arabî'nin cevabı özetle şöyledir: "Bir bölgede ölen kişi için mezarını açalım, bakıp görelim, büyük, küçük çok kimse öldü, neden öldü diye mezar açılmalı ve mezarda ölünün gözleri açık, yüzünde kızarma, tırnakları yani bitmiş gibi olma, dinen ne yapmak gerekir, bu önlenmelidir, en büyük günahdır, bunu yapan Müslüman olamaz"¹⁵.

Prof. Dr. Üveis Maskar'ın 1976'da Patoloji Bülteninde yayınlanan bir etüdüde konu ile ilgili şu bilgiler yer almaktadır: Basel Üniversitesi Anatomi kürsüsü başkanı Prof. Dr. G. Wolf-Heidegger—"Antikten Bu Yana Anatomik Diseksiyon Tarihi" isimli kitabında literatüre dayanarak "İslam'da tıbbın ilerleyememiş olmasının Kuran'ın ölü üzerinde diseksiyon yapmasını yasaklamış olmasından ileri gelmiş bulunduğu" fikrini belirtmiştir. Bunun üzerine Şeyh Nasır Ahmad isimli İslam misyoneri bu fikrin kesinlikle yanlış olduğu, Kuran'da böyle bir yasaklamanın olmadığı açıklamasını yapmıştır. Prof. Dr. Maskar'ın araştırmaları sonucunda; Kuran'da ölü üzerine inceleme yapmayı yasaklayan kelam olmadığı, incelediği fetva ve bildirilerde İslam din yetkililerinin gerektiğinde ölüyü açıp incelemeye karşı olmadıkları, ancak ölüye saygı gösterilmesinin eski çağlardan beri var olduğu, bunun dinsel bir inanış olarak algılandığı kanaatine varmıştır¹. Bu bilgilere dayanarak; dini inanışlar nedeni ile uzun süre otopsiye karşı çıktığı için adli vakalarda hekimlerin bilgilerinden yararlanılması da geciktiği söylenebilir.

OSMANLI'DA BATILILAŞMA HAREKETİ VE DİSEKSİYON

Onyedinci yüzyılda batılılaşma hareketlerinin başlaması ile birlikte Sultan III. Selim zamanında yeni tıp eğitimi veren bir tıphane açılması düşünülmüş ancak diseksiyon (teşrih) yasağından dolayı ulemadan çekinen III. Selim buna cesaret edememiştir. Dönemin hekimbaşı 21 yaşındaki Hekimbaşı Mustafa Behçet Efendi bu alanda çaba sarf etmiş ancak amacına ulaşamamıştır. Batı dünyasında Rönesans ile yaygınlık kazanmaya başlayan diseksiyon Osmanlı'da ancak 19. yüzyılda yapılabilmektedir. Nitekim II. Mahmut zamanında Hekimbaşı Mustafa Behçet Efendi tıp eğitiminin düzeltilmesi için tekrar bir çaba içine girerek Sultan II. Mahmut'a yeni tıp okulunun kurulması teklifini yapmış ve padişah da onaylamıştır. Bu dönemde diseksiyonun gerekliliğine inanan hekimlerin olduğu ancak tepkilerden çekinildiği için bu isteklerini gerçekleştiremedikleri öne sürülmüştür. Hekimbaşı Mustafa Behçet Efendi Osmanlı'da tıp eğitiminde teşrihin gerekliliğini dile getiren ilk hekimlerdendir^{6, 10, 13, 16, 17}.

Böylece Osmanlı döneminde tıp alanındaki ilk batılılaşma hareketi de Sultan II. Mahmut tarafından başlatılmıştır. Sultan II. Mahmut'un 14 Mart 1827'de kurduğu Tıphane ve Cerrahane-i Amire Osmanlı'da modern tıp eğitiminin ilk aşamasıdır. 1839'da okulun adı Mekteb-i Tıbbiye-i Adliye-i Şahane olarak değiştirilmiştir^{6, 8, 13-18}.

Adli tıp eğitimi ülkemizde ilk olarak 1839'da Sultan II. Mahmut zamanında Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane'de (Askeri Tıbbiye Mektebi) Tıbb-ı Kanuni (Adli Tıp) ismi altında okutulmaya başlanmıştır. Bu dönemde Avusturya'dan gelen Dr. Charles Ambroise Bernard'ın (1808–1844) eğitimde önemli rolü olmuştur. Dr. Bernard diseksiyonun mutlaka tıp eğitiminde yer alması gerektiğine inandığından sürekli çevresindekileri ikna etme çabası içinde olmuştur. Türkiye'de ilk adli tıp dersi yeni tıbbiyenin 5. ve 6. sınıflarına bu yıllarda Dr. Bernard tarafından verilmiştir^{3, 6, 7, 13, 18, 19}.

Devrin anlayışına uygun ilk yasa 1840'da Padişah fermanı ile kabul edilen ve ülkemizde ilk yazılı ceza kanunu sayılan Ceza Kanunname-i Hümayunu'nda; şahısların dövülmesi, yaralanması, ırz ve namusa ait suçlarda ve adam öldürmede hekimlerden yararlanılması, öldürme olayında keşfe giden şer memuru ile birlikte mutemet ve hazık bir hekim bulundurulması ile ilgili hükümler bulunmaktadır. Bu yasanın uygulanması sırasında çıkarılan bazı kararnameler, özellikle ölüm olgularında hekimin görevlerini daha da belirginleştirmiştir. Kararnamede "Dersaadet'te kazaen ve mecruhen veya sebab-i âherle fetvi vuku bulan eşhasın şe'e, memurları tarafından keşfi icra olunmakta iken meyyitin hali hazırı görülebilip sebab-i mevte ne idiğü mücerret etibba muayenesine muhtacı nazar-ı dikkate alınmayla bu misillu telefi-i nefis vukuunda taraf-ı şer'iden gidecek memurla beraber mutemet ve hazık bir tabip celb ile usul-ü tıbbiye tevfikan sebab-i mevte hakkında tetkikat ifası ve biletraf ilan olunması hususu usul ittihazı" denilmek sureti ile zımnî olarak hekimlere batıda olduğu gibi bilirkişilik görevi verilebileceği belirtilmiştir^{8, 13, 15}.

Ancak İslam dininde insan vücudunun Allah tarafından yaratıldığına bildirilmesi ve bu kutsal niteliği nedeni ile Sultan Abdülmecit'in (1839-1861) aynı zamanda bir Halife olarak 1841'de imzaladığı bir fermanla, sadece öğrencilerin eğitiminde kullanılmak üzere ve sadece Hıristiyan ölümlerine otopsi yapılmasına izni verilmiştir. Bu fermanla ayrıca daha önce esir pazarında ölen cariyeler ve kölelerin kullanıldığı, fakat esir pazarlarının yasaklanmasından sonra ceset bulmakta güçlük çekildiği ve bu nedenle köle, cariyeler ve esirlerden ölenlerin hükümete bildirilmesi gerektiği belirtilmiştir^{1, 6, 7, 13}.

Bu gelişmeler sonucunda önce Dr. Bernard sonra da Dr. Philipp Spitzer (1813-1895) İstanbul Avusturya hastanesinde ölen Hıristiyan esirler üzerinde otopsi yapmışlardır. Bu tarihten öncede hastanelerde ölen kimselerde lüzum görüldüğünde hekimler tarafından kısmi otopsi yapıldığına dair belgeler olduğu bilinmektedir^{1, 7, 13, 18}.

Osmanlı'da ilk otopsinin 1843'de Dr. Bernard tarafından başına sırtık düşmesi sonucu ölen bir işçiye yapıldığı, bu otopsiyi tıp öğrencilerinin de izlediği kayıtlıdır. Dr. Bernard çok genç 36 yaşında hastalanarak ölünce yerine yardımcısı Dr. Spitzer'in adli tıp derslerine devam ettiği kaynaklardan anlaşılmaktadır. Dr. Spitzer Askeri Tıbbiye'de modern anatomi eğitiminin başlamasında öncü olmuştur^{2, 3, 6-17}.

1846'da Sevinç Efendi Askeri Tıbbiye Mektebi'nde Tıbb-ı Kanuni hocası olmuş, 1867'de ilk sivil tıp fakültesi olarak kurulan Mekteb-i Tıbbiye-i Mülkiye' de adli tıp dersi vermek üzere Agop Handanyan görev almıştır^{11, 13, 16-20}.

1851'de kabul edilen Kanun-u Cedit ve 1858'de yenilenen Ceza Kanunname-i Hümayun ile bir önceki yasanın eksik yönleri giderilmeye çalışılmış ve hekimlerin adli görevleri genişletilmiştir^{8, 11, 13, 16, 19}.

Adli Tıp Teşkilatının Kurulması

1857'de Sultan Abdülmecit fermanla Meclisi Umur-i Tıbbiyyeye bağlı olarak "Tıbbi ve Adli komisyon kurulması ile ülkemizde adli tıp teşkilatının ilk adımı atılmıştır. Resmen Mektebi Tıbbiye de otopsi yapmaya başlanmıştır^{8, 11, 13, 19}.

Adli otopsinin yasalarımıza girmesi daha geç dönemde olmuştur. İlk ceza muhakemeleri kanunu çıkarılana kadar sınırlı sayıda adli otopsi yapılmıştır. 1808 tarihli Fransız Ceza Muhakemeleri Usulü kanununun çevirisi olan 1880 tarihli ilk Usulü Muhakemat-ı Cezaiye Kanunu'nunda (Ceza Muhakemeleri Kanunu, CMUK) hekimlerin adli olaylarda "ehl-i hibre" (bilirkişi) olarak görevlendirileceği belirtilmiş ve ölüm olaylarında cesedin dış muayenesine göre bir teşhis konulmazsa ya da kurşun veya zehir aranması icap ediyorsa otopsi yapılması gerekli görülmüştür. CMUK 40 ve 41.maddelerinde adli otopsinin usulü belirtilmiştir^{8, 11-17, 19, 20}.

CMUK Madde 40: Müddei Umumi bir cünha yahut cinayetin mahiyet ve ahvalinin temyizi bazı fen ve san'ata tevakkuf ettiği halde erbabından bir kişi istishap edecektir.

CMUK Madde 41: Birinin katil ve idamı veyahut esbabı meçhul şüpheli olarak vefatı halinde Müddei Umumi bir veyahut iki tabip ve cerrah istishap edecek ve bunlar cenazenin bulunduğu hal ile esbabı mevdi hakkında bir tahrir yapacaktır.

Bu iki maddeden, bir suç karşısında adli makamların yalnız başına kendi bilgileri ile bir uzmanın yardımı olmaksızın her zaman sorunu çözümlenemeyecekleri anlaşılmaktadır. Kırkıncı maddeden her çeşit suçta bilirkişiliğin uygulanabileceği anlaşılmaktadır. Fakat 41. maddede zorlu veya şüpheli ölüm karşısında cesede otopsi yapılabileceği anlatılmaktadır. Bu kanun 20 Nisan 1929 tarihli Alman Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunundan çevrilerek yürürlüğe giren CMUK kabulüne kadar yürürlükte kalmıştır.

Hekimlerin adli olaylarda resmi bilirkişi olarak görevlendirileceği kanunla hüküm altına alınca İstanbul Polis Müdürlüğü'ne bağlı adli tıp işleri ile ilgilenmek üzere Zabıta Tababeti Adliye şubesi kurulmuş ve başına Dr. Ali Rüşdü Paşa getirilmiştir. Bu şubeye tayin edilen hekimler şimdiki adli hekimlerin yaptığı işlere bakmışlar, diğer şehirlerde ise evvelce olduğu gibi Adli Tıp işlerinde hükümet hekimleri ve gerektiğinde askeri ve serbest hekimler görev yapmışlardır^{8, 11, 13-17, 19}.

27 Haziran 1884 tarihli bir vesikaya göre vefat eden Hanya liman reisinin cesedine ailesinden izin alınmayarak otopsi yapılması üzerine Hanya belediye doktoru görevinden alınmıştır. Liman reisinin ölümünün koleradan olduğu dedikodusunun çıkması sonucu otopsi yapıldığı, fakat ailesinin izni olmadığı için bir suç sayıldığı belirtilerek otopsi yapılırken bahriye tabibi ve karantina doktorunun da bulunmasının zorunlu olduğu bildirilmiştir. Otopsi yapanlar hangi maksatla olursa olsun tıp kanununa aykırı davrandıkları için görevlerinden azledilmişlerdir. Zaptiye Nezareti Etibba Dairesi, Vefa'da karabaş otu içtikten sonra ölen Mediha Hanım

adında bir kadının otopsisini istemiş, incelemeler sonucu kadının hamile olduğu, kocası tarafından çocuğunu düşürmesi için zorla karabaş otu içirildiği anlaşılmıştır. Başka bir belgede ise zehirlenerek vefat ettiği iddia edilen bir çocuğun ölüm sebebinin anlaşılması için gerekli organları Adli Tıp'a gönderilerek tetkik edilmesi istenmiştir. Belgede ayrıca çocuğun üç buçuk kaşık şurup içtiği ve bu miktarda sadece yaklaşık bir buçuk miligram morfin bulunabileceği, bu miktarın ölüme sebep verecek bir miktar olmadığı için ölüm sebebinin araştırılması gerekli görülmüştür. Çocuğun içtiği maddenin cinsi ve miktarının bilinmesinin yanı sıra önceki sıhhi durumun ile geçirdiği hastalıkların da araştırılması istenmiştir. Otopsi yapılanların masrafları ailelerinden ve suçlu bulunanlardan talep edilirken, ekonomik durumları iyi değilse vilayetin mal sandığından karşılanmıştır.

1908'de, Umur-i Tıbbiye-i Mülkiye ve Sıhhiye-i Umumiye teşkilatı içinde bir Morg ve Kimyahane idaresi kurulmuş ve ilk müdürü de Dr. Ali Rüştü Paşa olmuştur. O tarihlerde müstakil bir morg binası olmadığından adli otopsiler Askeri Tıbbiye Teşrihhanesinde (Patolojik Anatomi Enstitüsünde) yapılmıştır^{8, 11, 13-17, 19, 20}.

1912'de 84 sayılı kanunla Sıhhiye Müdüriyet-i Umumiyesi kurulmuş ve bu kuruluş içinde Tababet-i Adliye Şubesi ve Encümeni oluşturularak Morg Şubesi de bu müdürlüğe bağlanmıştır. Osmanlı imparatorluğunun adli tıp teşkilatlanmasındaki en önemli değişiklik 1917 yılında gerçekleşmiştir. 225 Sayılı Kanunla, mevcut Tıbb-i Adli Müessesesi ve Meclisi, Adliye Nezareti (Adalet Bakanlığı) Teşkilatı içine alınarak Müessese içinde mevcut olan morg şubesinden başka ayrıca, müşahadehane ve kimyahane şubeleri de açılmıştır^{8, 11, 13-17, 19}.

CUMHURİYET DÖNEMİ GELİŞMELERİ

Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti tarafından çıkarılan 1920 tarih ve 38 sayılı Tababet-i Adliye Kanununda "feth-i meyt ameliyesinin" ancak diplomalı bir hekim tarafından yapılacağı belirtilmiştir. Kanunda; adli tabiplerin görevlerini, yetkilerini düzenlemiş, sivil ve askeri hastanelerde adli olayların incelemesine imkân vermiş, resmi hekim bulunmayan yerlerde serbest hekimlerin de bilirkişi olarak tayin edilebilmesine olanak sağlamıştır^{7, 8, 13, 15, 16, 19}.

Kurtuluş Savaşı sırasında 1926 yılında da Adli Tıp Müessesesi kanunu yürürlüğe girmiş. 1917 yılındaki şubelere ilaveten taşraya adli tabiplikler kurulmuştur^{7, 8, 13, 15, 16, 19}.

Cumhuriyetin ilanından altı yıl sonra çıkarılan yeni CMUK ile adli otopsiler ayrıntılandırılmıştır. Bu kanunun 79. maddesinde göre ölünün muayenesi ve otopsi, 80. maddesinde ölünün kimliğinin belirlenmesi ve 81. maddesinde ise otopsi ile ilgili hükümlere yer verilmiş olup, otopsinin biri adli tıp diğeri patoloji uzmanı olmak üzere iki hekim tarafından yapılması gerektiği belirtilmiştir^{7, 13, 19}.

24 Nisan 1930 tarih ve 1593 sayılı Umumi Hifzıssıhha Kanunu (Madde 70, 71) ile hastalığın tedavisi ile ilgili hekime otopsi yapma yetkisi verilmiştir^{3, 7, 13}.

1933'de gerçekleştirilen üniversite reformu ile Türkiye'ye gelen Dr. Schwartz'ın döneminde yılda 1000 civarında otopsi yapılmış, ancak bu rakam giderek düşmüştür^{3, 6}.

Ceza Hukukundaki ilerlemeler sonunda ceza davalarına cinayet, kaza, intihar, ahlaka karşı yapılan saldırı gibi olaylarda hekimler bilirkişi olarak gönderilmiştir. Bu tarihlerde her vakada olmamakla beraber otopsiler de yapılmıştır.

1953 tarihli 6119 sayılı Adli Tıp Müessesesi Kanunu yetersiz görülerek, 14 Nisan 1982 tarihli 2659 sayılı Adli Tıp Kurumu Kanunu kabul edilmiş ve Müessesenin adı Adli Tıp Kurumu olarak değiştirilmiştir^{8, 11, 13-17, 19}.

1961 tarih ve 224 sayılı Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi Hakkındaki Kanunun 10. maddesinde otopsi için adli tıp uzmanı bulunmadığı takdirde sağlık ocağı hekimlerinin de adli hekimlik görevini yapabileceği belirtilmiştir^{8, 11, 13-17, 19}.

6119 sayılı kanun giderek yetersiz kalmış 1982'de Müessese Adli Tıp Kurumu adı altında yeni bir düzenlemeye tabi tutulmuş, 2659 sayılı Adli Tıp Kurumu Kanunu ile kurum yapısında önemli gelişmeler olmuştur. İlk başkanı Prof. Dr. Şemsi Gök atanmıştır^{8, 11, 13-17, 19}.

2004'de CMUK kanunu yeniden düzenlenerek ikinci bölümde bilirkişilik, üçüncü bölümde ise keşif, muayene ve otopsi ile ilgili maddelere yer verilmiştir.

Türkiye'de ilk otopsi kaydı Hayrullah efendinin "Malakati Tıbbiye" isimli kitabında yer almaktadır. İlk otopsi tekniği kitabı Türkiye'de modern anlamdaki patolojinin kurusu sayılan Prof. Dr. Hamdi Suat Aknar tarafından 1930'da yazılmıştır. Aknar kitaba Osmanlıca terim olan "Feth-i Meyt" adını vermiştir Dr. Schwartz'ın "Otopsi Tekniği" adlı kitabı ise 1949'da yayınlanmıştır^{1, 6, 7, 9, 14, 20}.

Adli otopsi ile ilgili "Adaletin Oluşmasında Otopsinin Yeri" başlıklı ilk panel 25 Haziran 1984'de Adana'da yapılmıştır. Bu panele Şemsi Gök, Talia Balı Aykan, Cahit Özen, Özdemir Kulusayın ve Zeki Soysal gibi adli tıbbı emek vermiş duayenler konuşmacı olarak katılmışlardır. Panelde adli otopsinin önemi, kanuni şartları ve adli otopside yapılan yanlışlıklar etraflıca tartışılmıştır. Talia Balı Aykan, Muammer Yenerman ve Osman Nuri Aker tarafından hazırlanan otopsi kitapları bulunmaktadır. Kapsamlı ilk adli otopsi kitabı 1999'da Zeki Soysal ve arkadaşları tarafından yazılmıştır^{8, 10, 12, 13, 17}.

SON SÖZ

Sonuç olarak diseksiyonun Batıda 1400'lü yılların ikinci yarısında Leonardo Da Vinci ile bizde ise yaklaşık 500 yılı aşkın bir süre sonra "Batılılaşma Hareketi" sonucu başladığı gerçeğinden yola çıkarak, ülkemizde adli otopsinin tarihi gelişiminin çok yavaş olduğu ve çok uzun yıllar boyunca postmortem incelemelere gereken önemin verilmemiş olduğu söylenebilir.

Türkiye'de adli otopsi birkaç fakültenin dışında uzun yıllar boyunca sadece teorik olarak öğretilmiştir. Tıp fakültelerinden ceset görmeden, diseksiyon tekniğini öğrenmeden ve lezyonları tanımadan mezun olan pratisyen hekimlere adli otopsilerin yaptırılması da pek çok adli yanlışlığa neden olmaktadır. Bir adli otopside tanıya doğru bir şekilde ulaşabilmek için otopsi tekniğinin usulüne uygun olarak uygulanması ve lezyonların da doğru bir şekilde tanınması şarttır.

KAYNAKLAR

1. Maskar Ü. İslam'da ve Osmanlılarda Otopsi sorunu üzerine bir etüd. Patoloji Bülteni. Ankara Patoloji Derneği Yayın Organı. 1976;3(3-4):259-274.
2. Altıntaş A. Osmanlı tıp eğitiminde teşrih meselesi. III Uluslararası Türk Kültür kongresi Ankara 25-29 Eylül 1993.
3. Öztürel A. Adli Tıp. Olgaç Matbaa. Ankara, 1983.
4. Redhouse Sözlüğü; Türkçe/Osmanlıca – İngilizce. Sev Matbaacılık, İstanbul, 1997
5. Usubütün A. Otopsiler. Morti Docentus Vivi (Ölümler yaşayanları eğitir). Toplum ve Hekim. 1994;9(63):71-75.
6. Usubütün A. Türkiyede patolojinin gelişimi. Türk Patoloji Dergisi, 2007;23(2):68-73.
7. Celbiş O, Aydın NE, Soysal Z, MızrakB. Türkiye'de adli otopsi uygulamasındaki güncel hukuki durum. İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi 2004;11:53-56.
8. Soysal Z, Eke M, Çağdır S. Adli Otopsinin tarihçesi. In: Soysal Z, Eke M, Çağdır S (eds.). Adli Otopsi Cilt I. İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Yayınlarından, Rektörlük Yayın No.4164, Fakülte Yayın No. 223, İstanbul, 1999.
9. Aknar HS. Fethi- Meyt. Hüsnü Tabiat Matbaası, 4 üncü Baskı, 1930.
10. Aykan TB. Otopsi Tekniği, İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Yayınları, Rektörlük No. 1822, Dekanlık No.19, Çeltüt Matbaacılık Koll. Şti., İstanbul, 1973.
11. Tunalı İ. Adli Tıp. Seçkin Yayınları, Ankara 2001.
12. Yenerman MH. Otopsi (Ders Kitabı). İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Yayınları. Rektörlük No: 3284, Dekanlık No: 152. 2.baskı, İstanbul, 1986.
13. Koç S, Biçer Ü. Adli tıbbın tarihsel gelişimi, Türkiye'deki yapılanması ve sorunları. Klinik Gelişim 2009;1-5.
14. Şehsuvaroğlu BN, Özen C. Dünyada ve Yurdumuzda Adli Tıbbın Tarihçesi ve Gelişmesi, İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Mecmuası, 1974;36 (Supplementum 60).
15. Aykaç M. Adli Tıp Ders Kitabı. İstanbul Üniversitesi, İstanbul Tıp Fakültesi Yayınları. 1987.
16. Gök Ş, Özen C. Adli tıbbın tarihçesi ve teşkilatlanması, Adalet Bakanlığı Adli tıp kurumu İstanbul 1982.
17. Gök Ş. I Ulusal Adli Tıp Günleri, 25-28 Haziran 1984, Panel ve Serbest Bildirileri, 2. Baskı, 1987: 1-26.
18. Uğurlu MC. 14 Mart Tıp Bayramının düşündürdükleri. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası. 1997;1(50):1-5.
19. Adli Tıp Kumrunun tarihçesi. <http://www.atk.gov.tr/tarihce.html>. Erişim tarihi: 11.04.2011.
20. Kamay BT. Adli Tıp, Birinci cilt, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Yayınları sayı 34, İkinci baskı. Ankara 1953. 3-4.